

Moniammatillisesta yhteistyöstä lastensuojelussa

Susanna Hoikkala
Erityisasiantuntija

RESME -seminaari 17.9.14

LASTENSUOJELUN
KESKUSLIITTO

LASTENSUOJELUN KESKUSLIITTO

Armfeltintie 1, 00150 Helsinki

Puh. (09) 329 6011

toimisto@lskl.fi | www.lskl.fi

Sisältö

- Kontekstista
- Moniammatillisuudesta
- Näkökulmia Lastensuojelun Keskusliiton toiminnassa
  - 4 esimerkkiä selvityksistä
  - Vaikuttamistyössä
- Yhteenvedoa

Konteksti

- Kollaasimainen kuva lastensuojelusta muodostuen
  - Eri selvitysten tuottamista ja eri tasoille paikantuvista havainnoista (esim. Toimiva lastensuojelu, STM 2013)
  - Eri toimijoiden näkökulmista ja intresseistä
  - Osana laajempaa hyvinvointipalveluiden rakenteiden ja toimintaperiaatteiden reformia
- Kokonaiskuvan muodostaminen ei ole simppeliä
  - Monia selittäviä tekijöitä lastensuojelun tilaan
  - Monia ratkaisuehdotuksia...
  - ... mutta miten kokonaisuus hallitaan?

Esimerkkejä selvityksistä

1. Lastensuojelun tarkastuskertomus (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2012)
2. Perhe- ja lapsensurmien taustoja vuosilta 2003–2012 koskeva selvitys (SM ja THL)
3. Lastensuojelun kuntakyselyn tulokset (Kuntaliitto 2013)
4. Enemmän ongelmien ehkäisyä, vähemmän korjailua? Perheitä ja lapsia tukevien palvelujen tuloksellisuus ja kustannusvaikuttavuus. (VM 2013)
5. Toimiva lastensuojelu (STM 2013)
6. Lastensuojelun laatusuositus -esitys (STM 2013)
7. 8-vuotiaan lapsen kuolemaan liittyvä selvitys: Valtioneuvoston asettama itsenäinen ja riippumaton tutkintaryhmä (OM:n julkaisu 2013)
8. LSKL:n selvitykset

Selvitykset kertovat, että

- Palvelurakenteissa on ongelmia
- Ennen kaikkea pitäisi vahvistaa peruspalveluita ja niissä tarjottavaa tukea → on tarpeen siirtää painopistettä korjaavista palveluista ehkäiseviin
- Viranomaisten välisen tiedonvaihdon periaatteita ja sääntelyä täytyy selkiyttää
- Ohjaus- ja valvontakysymykset on ratkottava
- Lastensuojelun tietopohja on puutteellista ja siihen liittyvä tutkimus hajanaista
- Lasten, nuorten ja perheiden kokemuksista on niukasti tietoa

Selvitykset kertovat myös, että

sektorirajat ylittävän yhteistyön vahvistaminen kaikissa lasten, nuorten ja perheiden palveluissa sekä lastensuojeluprosessien eri vaiheissa on erittäin tärkeää!

Lastensuojelusta

- Lastensuojelu on viranomaistoimintaa ja keskeisen julkisen vallan toteuttamisen muoto
- Toimintaa ohjaa erityisesti lastensuojelulaki, jonka *tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun* (Lastensuojelulaki 417/2007, 1 §)
- Lastensuojelu sisältää lukuisia erilaisia toimia ja toimintamuotoja tarpeen arvioinnista lapsen erityiseen huolenpitoon → määrittyvät/pitäisi määrittyä lapsen ja perheiden tarpeiden pohjalta

Moniammatillisuudesta

- Erilaisia määrittelyjä ja jäsennyksiä (ks. esim. Heinonen, 2012; Isoherranen 2012; Pärnä 2012)
- Moniammatillinen työ on juridisesti säänneltyä → eri lait määrittävät
- Tarkoitetaanko käytännössä esimerkiksi
  - eri hallintokuntiin kuuluvien ammattilaisten/asiantuntijoiden yhteistyötä/avunantoa, vai
  - samassa organisaatiossa työskentelevien eri ammatillisen koulutuksen saaneiden yhteistyötä (esim. lastensuojelulaitoksissa)
  - vai jotakin muuta?

Moniammatillisuudesta

- Käytännössä kyse on eri ammattilaisten käytettävissä olevan tiedon ja tietämisen tapojen yhdistämisestä
- Määrittäyty eri tavoin eri toimijoiden näkökulmista
- Lastensuojelussa paljon yhteistyökumppaneita
  - Lasten- ja perheneuvola, päivähoito, koulu, aikuissosiaalityö, päihdehuolto, psykiatria (lasten, nuorten, aikuisten), nuorisotoimi, vammaispalvelut, poliisi jne.
- Tavoite: lapsen/perheen parhaaksi työskentely (ks. Heinonen 2012)

Moniammatillisuudesta

- Lastensuojelulaki velvoittaa moniammatilliseen yhteistyöhön; myös asiantuntijatyöryhmä (LsL 14 §) sosiaalityöntekijän tukena
- Sosiaalityöntekijällä keskeinen asema eri toimijoiden yhteistyön koordinoinnissa lastensuojeluprosesseissa
  - Koordinointi ja johtaminen ovat eri asioita → kuka moniammatillista yhteistyötä käytännössä johtaa?
- Otettu kantaa esim. lastensuojelun laatusuosituksessa (STM 2014)

Moniammatillisuudesta

- Lastensuojelussa monien ammattilaisten näkemyksiä ja yhteistyötä korostetaan usein
  - Eri arviointivaiheissa, esim. kaltoinkohtelun tunnistamisessa
  - Huostaanoton tarpeen arvioinnissa ja sen valmistelussa
  - Sijaishuoltoon sijoittamisessa
  - Sijaishuollon aikana mahdollisesti tapahtuvissa erityisissä toimissa, kuten erityisessä huolenpidossa
  - Tarvittaessa myös sijaishuollon päättämisen vaiheessa
- Toteutetaan eri tavoin: asiakas mukana, viranomaisten välillä nimettömästi/asiakkaan suostumuksella

(Ks. Heinonen 2012)

Kumppanuudet sijaishuollossa (2011)

- Sijaishuollon toimijoille suunnattu kysely
- Sijaishuollossa toimivista lastensuojelulaitoksissa työskennelleet olivat tyytyväisimpiä sosiaalityöntekijöiltä saatavaan tukeen, tyytymättömmimpiä sijaisperheet
- Sijaisvanhemmat: sosiaalityön tuki painottui lähinnä sijoituksen käynnistämisen- ja alkuvaiheeseen
- Sijaishuollon toteuttamista tukevia palveluja vaikea saada
- Lähde: Heinonen, Hanna (2011) Sadoissa verkoissa sukkulointia – kumppanuudet sijaishuollossa

Olisiko jo tekojen aika? (2013)

- Kysely lastensuojelun sosiaalityöntekijöille sekä sosiaaliohjaajille, perhetyöntekijöille ja muille lähityöntekijöille – näkemyksiä palvelujen toteuttamisesta ja reunaehdoista
- Vastausten perusteella nostettiin esiin viranomaisyhteistyön kehittämistarpeet, esimerkiksi:
  - ”Verkostotyö on paisunut mahdottomuuksiin”
  - Kumppaneiden ymmärtämättömyys lastensuojelua kohtaan
  - Lastensuojelu tilauksen toteuttajana
- Lähde: Olisiko jo tekojen aika (2013) Lastensuojelun asiakastyössä toimivien näkemyksiä lastensuojelun nykytilasta. Tekijät Päivi Sinko ja Kaisu Muuronen

Hatkassa (2013)

- Kysely sijaishuoltopaikoille luvattomasti poissaolleista huostaanotetuista lapsista ja niihin liittyvistä toimintakäytännöistä
- Yhteistyö poliisin, sosiaalipäivystyksen ja lastensuojelun sosiaalityön kanssa osoittautui epäselväksi
- Viranomaisyhteistyö, laitosten käytännöt ja sosiaalityön rooli vaihtelevat alueittain ja tilanteittain
→ lapset eivät saa yhtäläistä kohtelua
- Mm. virka-apupyynnön koskevan ohjeistuksen uusiminen eri hallintokuntien välisenä yhteistyönä
- Lähde: Hatkassa (2013) Selvitys nuorten luvattomista poissaoloista ja sijaishuoltopaikkojen toimintakäytännöistä. Tekijät Irma Lehtonen ja Janne Telén

Samalla puolella? (2013)

- Kysely perheiden jälleenyhdistämiseen lastensuojelussa liittyen vanhemmille, sosiaalityöntekijöille ja sijaishuoltopaikoille
- Dilemma: perheiden jälleenyhdistämisen edellytyksenä on kaikkien osapuolien kesken vallitseva selkeä näkemys siitä, mitä pitäisi ennen tavoitteen saavuttamista tapahtua? Tästä erilaisia käsityksiä vanhemmilla, lapsilla, ammattilaisilla
- Palvelut hajautuneet ja sektorikohtaisia, ei koordinaatiota; sijaishuoltopaikat pulmallisessa tilanteessa → kuka tukee vanhempaa?
- Lähde: Samalla puolella? (2013) Näkökulmia perheiden jälleenyhdistämiseen lastensuojelussa. Tekijät Susanna Hoikkala ja Hanna Heinonen

Moniammatillisuus LSKL:n vaikuttamistyössä

- Lapsiyhteistyön vahvistaminen perhekeskustoimintaa kehittämällä ja lisäämällä → keskeiset toimijat yhteen
- Lastensuojeluun tarvitaan pysyvyyttä kaikilla tasoilla lapsen tärkeiden ihmissuhteiden jatkuvuuden turvaamisesta palveluiden ja palvelurakenteiden vakauteen → tässä moniammatillisella yhteistyöllä on erittäin tärkeä rooli
- Kaikki ja eri tasoilla tehtävät päätökset vaikuttavat lapseen → lapsen etu myös moniammatillisen toiminnan ytimessä

Yhteenvetoa

- Moniammatillisuus on moniulotteinen asia, muttei tähtitiedettä eikä täysin uusi asia
- Aidosti ja oikeasti yhteiseksi sekä lapsen edun toteutumista ajavaksi asiaksi siten, että asianosaiset asiakkaat eivät tule ohitetuiksi
- Tahtotilaa on; täytyy löytää keinot toteuttamiseksi → esim. koordinoinnin ja johtamisen suhde selkiytettävä
- Yhteistyö on mahdollistettava niin rakenteellisesti kuin asenteellisesti → lasten hyvinvointi ei ole keneltäkään pois

Lähteet: LSKL:n julkaisut

- Hatkassa (2013) Selvitys nuorten luvattomista poissaoloista ja sijaishuoltopaikkojen toimintakäytännöistä. Tekijät Irma Lehtonen ja Janne Telén
- Heinonen, Hanna (2011) Sadoissa verkoissa sukkulointia – kumppanuudet sijaishuollossa
- Olisiko jo tekojen aika (2013) Lastensuojelun asiakastyössä toimivien näkemyksiä lastensuojelun nykytilasta. Tekijät Päivi Sinko ja Kaisu Muuronen
- Samalla puolella? (2013) Näkökulmia perheiden jälleenyhdistämiseen lastensuojelussa. Tekijät Susanna Hoikkala ja Hanna Heinonen

Lähteet

- Heinonen, Hanna (2012) Varhainen tuki ja moniammatillisuus. Esitys osoitteessa: http://www.lskl.fi/files/1197/HH_Varhainen_tuki_ja_moniammatillisuus_13.1.2011.pdf
- Isoherranen, Kaarina (2012) Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Pärnä, Katariina (2012) Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina. Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Turku: Turun yliopisto.

